

HET POTEN- TIEEL VAN BREDE SCHOOL

EERSTE INDRUK-
KEN UIT EEN
IMPACTBEVRAGING
BIJ BREDESCHOOL-
PROJECTEN

*Marjan Engels, Veerle Ernalsteen, Annelies Joos,
Evelyn Morreel en Bert Pieters*

'It takes a whole village to raise a child.' Onder dit motto maakte het bredeschoolidee wereldwijd opgang. Ook in Vlaanderen heeft de Brede School ingang gevonden. Na enkele proefjaren bredeschoolpraktijk is het tijd om even stil te staan bij wat een Brede School zoal teweegbrengt. Uit een bevraging van het Steunpunt Gelijke OnderwijsKansen (GOK) en Steunpunt Jeugd, in samenwerking met de Vlaamse Jeugdraad, blijkt dat de Brede School een groot potentieel heeft om meer ontwikkelingskansen – ingebed in de ruimere omgeving – te bieden aan alle kinderen en jongeren. Brede School verbindt, verrijkt en verruimt. Maar (intersectorale) samenwerking verloopt niet vanzelf, en soms blijven kansen onbenut.

Brede School, zegt u?

Brede School wil maximale ontwikkelingskansen creëren voor alle kinderen en jongeren. Dit vraagt om een integrale benadering. Kinderen en jongeren ontwikkelen zich niet in vakjes, maar op diverse terreinen die nauw met elkaar verbonden zijn. Het nastreven van brede ontwikkelingskansen vraagt dan ook aandacht voor de (veelheid aan) omgevingen waarin kinderen ervaringen opdoen – zowel binnen als buiten de school – en het stimuleren van een brede waaier aan competenties (gezondheid, veiligheid, maatschappelijke participatie, talentontwikkeling en plezier als voorbereiding op de toekomst). Concreet vertaalt dit zich in het aanbieden van nieuwe contexten (verbreden), het optimaliseren van een context (versterken) en/of het stimuleren van een brede waaier aan leervormen (breed leren in levensrechtelijke contexten).

Dit is iets dat één sector alleen niet

gerealiseerd krijgt. Integendeel, het houdt een maatschappelijke opdracht in ten aanzien van alle sectoren betrokken bij de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Brede ontwikkeling overstijgt de schooldoelstellingen, en Brede School is dan ook meer dan een school die verbreedt en externen in haar schoolwerking betreft. Een school die verbreedt is op zich zeer waardevol, maar het potentieel van Brede School als breed samenwerkingsverband met gemeenschappelijke doelen reikt verder.

Wat is nu het potentieel, welke dynamieken brengt het op gang? Steunpunt GOK bevroeg 17 proefprojecten (coördinatoren en partners) vanuit Onderwijs over de impact (let wel: dit is geen 'effect'!) van Brede School. Steunpunt Jeugd en de Vlaamse Jeugdraad bevroegen aanvullend drie proefprojecten vanuit Jeugd en twee proefprojecten vanuit Flankerend Onderwijsbeleid.

Samenwerking = méér samenwerking!

Brede School leidde algemeen tot meer intensieve en kwalitatieve samenwerking. Brede School verbindt partners uit verschillende sectoren: vooral onderwijs en welzijn (buurtgerichte actoren – bevraging Steunpunt GOK) of sport (bevraging Steunpunt Jeugd), maar ook de kunsteducatieve sector, stadsdiensten, jeugdsector en arbeidssector.

Brede School betekent: samen een visie ontwikkelen, elkaar ondersteu-

nen, aan het aanbod werken en zelfs een effect op maatschappelijk vlak (bijvoorbeeld in de buurt) teweegbrengen. Voor niet-schoolse partners biedt Brede School kansen om de eigen doelgroep beter te bereiken, de eigen organisatiedoelstellingen beter te kunnen realiseren en te groeien in visie. Scholen benadrukken naambekendheid, een sterker beleidsvoerend vermogen en interne communicatie, maar ook en vooral een inhoudelijke verrijking, zeker wanneer leerkrachten sterk betrokken zijn. De school en schoolvisie worden opgebroken. Enerzijds is er een meer open en positieve houding van de school ten aanzien van leerlingen en ouders, samen met een positiever klimaat en een sterkere band tussen de verschillende actoren. Anderzijds is er een bredere kijk op leerlingen en hun ontwikkeling: door samenwerking met andere organisaties komen meer talenten en vaardigheden van kinderen en jongeren in het vizier en slaagt men erin levensrechtelijke en (maatschappelijk) relevante leercontexten aan te bieden. Maar samenwerking loopt niet vanzelf. Misverstanden, niet-afgestemde verwachtingen, je als partner 'bloatstellen', spanningen tussen de verschillende onderwijsnetten en draagkracht van partners/leerkrachten maken eveneens deel uit van het plaatje. Brede School is een intensieve methodiek en vereist voortdurend investeren in het samenwerken en het bewaken van doelgerichtheid en win-win. De coördinator speelt hier een belangrijke rol. Hij/zij is de lijm en >

© Steunpunt GOK

Brede ontwikkeling overstijgt de schooldoelstellingen, en Brede School is dan ook meer dan een school die verbreedt en externen in haar schoolwerking betrekt.

heeft ook impact op de samenwerking: meer bepaald betreffende welke sectoren betrokken zijn, het aandeel van breed leren en de mate waarin er ook meer voor ouders dan wel partners wordt gewerkt. Bij projecten die niet worden gecoördineerd door een school is de jeugdsector iets sterker vertegenwoordigd, en zijn er in verhouding meer activiteiten voor partners. Bij projecten getrokken door een school is dan weer de cultuur- en sportsector nauwer betrokken en wordt in verhouding sterker ingezet op ouders en breed leren.

Brede School trekt verschillende registers open

'Verbreden' is de core-business van Brede School. Alle bredeschoolprojecten werken aan een groter en diverser activiteitenaanbod voor kinderen en jongeren. Door het aanbod bekender en toegankelijker te maken of een groter aanbod te creëren, hopen ze een antwoord te bieden op de geringe participatie van kinderen uit de buurt aan een vrijetijdsaanbod. Kinderen en jongeren brengen die boeiende ervaringen ook mee tot in de klassen. Zo worden buitenschools en binnenschools leren verbonden. Net zoals via het stimuleren van breed leren in

levensechte leercontexten (vooral op schoolniveau). Dit breed leren lijkt ons overal meer aan te sluiten bij het curriculum van scholen.

Brede Scholen investeren relatief minder in 'versterken'. Men richt zich daarbij vooral tot ouders, buurtbewoners en soms partners, maar zelden rechtstreeks ten aanzien van kinderen en jongeren. Het gaat om ouders versterken in hun ouderrol of om het verruimen van hun leefwereld (bijvoorbeeld opvoedingsondersteuning, kennis maken met een cultureel centrum via een optreden van hun kinderen), Brede School als locatie voor de buurt (bijvoorbeeld als plaats om te vergaderen, te sporten...), (op)waardering van de buurt (bijvoorbeeld projecten met kinderen rond de buurt) of de buurt beter leren kennen (bijvoorbeeld een wijkwandeling voor leerkrachten).

De huidige samenwerking heeft volgens de bevroegden vooral impact op de kwaliteit van het activiteitenaanbod. Wat de diversiteit ervan betreft wachten evenwel nog een aantal uitdagingen: bijvoorbeeld te weinig aanbod, onbenutte kansen, het verzelfstandigen van activiteiten, duurzaamheid van de activiteiten... Ook inspraak van kinderen en jongeren lijkt een zwak broertje (zie kader).

EN DE LEERLINGEN ZELF?

Steunpunt Jeugd, de Vlaamse Jeugdraad en de Vlaamse Scholieren-Koepel bevroegen 35 leerlingen in 6 Brede Scholen.

Brede School is gekend, maar **deelname eraan is beperkt**: Leerlingen zijn goed op de hoogte van wat een Brede School is, of toch van de concrete 'ontspanningsactiviteiten'. De term zelf, activiteiten naar ouders of buurt of wie die activiteiten inricht (vooral sport- en cultuurorganisatoren) doen niet altijd een belletje rinkelen. Meestal doet men – vaak eenmalig – maar aan een klein deel van de activiteiten mee.

Brede School brengt op: Ook leerlingen geven vooral voordelen aan. Deze gaan van persoonlijk voordeel (volwaardig persoon) tot voordeel voor de school zelf (geliefd zijn in de buurt, verruiming van de schoolvisie), de buurt (levendigheid) en ook de ouders. Ze geven enkele tips: meer sport, meer keuze, meer dingen na school, meer activiteiten met leerlingen uit verschillende leerjaren, meer aandacht voor het vinden van een job...

Participatie als zwakke broertje: Leerlingen hebben over het algemeen (buiten 2 scholen via de leerlingenraad) niet het gevoel dat ze zelf mee in de pap te brokken hebben.

Brede school als hefboom voor het realiseren van (gelijke) ontwikkelingskansen?

Alle bevrageden menen dat Brede School wel degelijk opbrengt voor kinderen en jongeren. De zeer hoge impactscores voor dit aspect en de ervaringen van coördinatoren geven aan dat Brede School volgens hen een groot potentieel in zich draagt: het is een vrijkennende methodiek in functie van vooral talentontwikkeling en daar plezier aan beleven én in functie van de mogelijkheden voor kinderen en jongeren om een actieve maatschappelijke rol op te nemen. We moeten echter ook voldoende nuchter blijven: sommige groepen worden niet bereikt en andere maatschappelijke factoren spelen zo mogelijk een nog grotere rol (bijvoorbeeld de tewerkstelling van ouders).

Dus ...

Brede School is een middel om verschillende invalshoeken (partners, activiteiten, doelen) bij elkaar te brengen en van daaruit de krachten te verenigen. Brede School bevordert een bredere kijk en een aanbod waarbij ontwikkeling (meer) ingebed wordt in de ruimere omgeving. Maar het vraagt ook een enorme inzet, want samenwerking verloopt niet vanzelf. Coördinatoren en partners zijn relatief tevreden over de samenwerking en het gecreëerde aanbod en erkennen dat potentieel. Wat betreft de effectieve realisatie van ontwikkelingskansen "zijn we er nog niet helemaal", stellen de projecten (vooral coördinatoren). Maar Brede School als manier van werken verdient het wel om verder gezet te worden, rekening houdend met de nood aan coördinatie en (financiële en infrastructurele) middelen, engagement van partners, visieontwikkeling en beleid, lange termijnwerking en het bewaken van de win-win. Een warme oproep aan iedereen om hier werk van te maken! ✨

*Marjan Engels, Veerle Ernalsteen, Annelies Joos, Evelyn Morreel zijn onderzoekers binnen het team Brede School van het Steunpunt Gelijke Onderwijskansen
Bert Pieters is stafmedewerker bij Steunpunt Jeugd*

EEN ROL VOOR DE JEUGDSECTOR

In de 22 bevragede Brede Scholen werden 18 partners onder de categorie 'jeugd' aangeduid, gaande van een lokale Chiro- of KSJ-werking of een jeugdhuis tot jeugdwelzijnswerkorganisaties en gemeentelijke jeugddiensten. De rollen die deze jeugdorganisaties opnemen, zijn zeer verschillend. Sommige organisaties beperken zich tot een klein engagement in een Brede School, andere zitten bijna altijd mee rond de tafel. Eén jeugdhuis was zelfs coördinator van een Brede School.

1 De jeugdsector als aanbieder:

In de eerste plaats zijn jeugdorganisaties in een Brede School vaak aanbieder van activiteiten. Vooral spel en plezier worden als core business gezien, maar de jeugdsector is ook expert in 'anders leren'. De andere werkvormen die gebruikt worden, kunnen een interessante insteek zijn om breed leren te bevorderen.

2 De jeugdsector in een lerende rol:

Verschillende organisaties grijpen in een Brede School de kans om vooral veel op te steken. Dat doen ze door te werken met andere organisaties, maar ook door om te gaan met een ander publiek dan ze gewoon zijn. In een bredeschoolcontext bereik je immers een heel diverse groep kinderen en jongeren.

3 De jeugdsector als verdediger van kinderen en jongeren:

Veel jeugdorganisaties doen niet alleen mee, maar ze willen ook actief meedenken in bijvoorbeeld stuurgroepen over een Brede School. Meer dan organisaties uit andere sectoren proberen ze dit te doen vanuit het standpunt van kinderen en jongeren.

Steunpunt GOK onderzocht en begeleidde 3 jaar lang proefprojecten Brede School (14 Vlaamse en 3 Brusselse). Meer informatie op www.ond.vlaanderen.be/bredeschool. Een meer uitgebreide rapportering van de resultaten verschijnt eind 2009.